

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 5 czerwca 2025 r.

Pozycja 166

POSTANOWIENIE

z dnia 8 stycznia 2025 r.

Sygn. akt Ts 290/23

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Świączkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.B. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 42b ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135, ze zm.) „w zakresie, w jakim uzależnia zwrot ubezpieczonemu kosztów leczenia w zależności od tego czy świadczenie gwarantowane udzielone zostało na terenie kraju czy też zostało udzielone w innym państwie Unii Europejskiej”, z art. 68 ust. 1 i 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 109 ust. 1 zd. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych „w zakresie, w jakim w pojęciu indywidualnej sprawy z zakresu ubezpieczenia zdrowotnego nie wchodzi sprawa «zwrotu kosztów» leczenia szpitalnego obejmującego świadczenie gwarantowane na rzecz ubezpieczonego przez krajowy niepubliczny podmiot leczniczy nie mający zawartej umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia”, z art. 68 ust. 1 i 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 5 października 2023 r. (data nadania) radca prawny J.B. (dalej: skarżący), działający w imieniu własnym, wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia na tle następującego stanu faktycznego.

1. W piśmie z 1 kwietnia 2021 r. skarżący złożył do Oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia wnioski w sprawie zwrotu kosztów świadczeń opieki zdrowotnej udzielonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dotyczący zabiegu operacyjnego, usuwania kamieni nerkowych metodą laserową, przeprowadzonego w Centrum Medycznym Sp. z o.o. z siedzibą w P. Wniosek został złożony na formularzu stanowiącym załącznik do rozporządzenia Mini-

stra Zdrowia z dnia 4 marca 2021 r. w sprawie wzoru wniosku o zwrot kosztów świadczeń opieki zdrowotnej udzielonych poza granicami kraju (Dz. U. poz. 429).

Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (dalej: Prezes NFZ) decyzją z 15 lipca 2021 r. (Nr [...]), na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm.) w związku z art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285; dalej: ustawa o świadczeniach) umorzył postępowanie w całości z uwagi na brak przepisu uprawniającego Prezesa NFZ do rozstrzygnięcia sprawy w drodze decyzji administracyjnej.

Na decyzję Prezesa NFZ skarżący wniósł skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie.

1.1. Wyrokiem z 4 marca 2022 r. (sygn. akt [...]) Wojewódzki Sąd Administracyjny w W. (dalej: WSA) oddalił skargę skarżącego na decyzję Prezesa NFZ z 15 lipca 2021 r. (Nr [...]) w przedmiocie umorzenia postępowania dotyczącego zwrotu kosztów leczenia, uznając, że nie zasługuje ona na uwzględnienie. W uzasadnieniu sąd podniósł, że – wbrew sugestiom skarżącego – art. 42b ust. 1 ustawy o świadczeniach nie znajduje zastosowania w sprawie, ponieważ zabieg usuwania kamieni nerkowych metodą laserową został przeprowadzany w placówce medycznej, której siedziba znajduje się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. WSA podzielił stanowisko Prezesa NFZ, który przyjął, że przepis kompetencyjny zawarty w art. 109 ustawy o świadczeniach nie może stanowić podstawy do orzekania w sprawie bezpośredniego zwrotu świadczeniobiorcy poniesionych opłat za wykonane świadczenie.

Od powyższego wyroku WSA skarżący wniósł skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

1.2. Wyrokiem z 26 maja 2023 r. (sygn. akt [...]) Naczelny Sąd Administracyjny (dalej: NSA) oddalił skargę kasacyjną skarżącego od wyroku WSA z 4 marca 2022 r. (sygn. akt [...]). Stwierdził, że sformułowane w niej zarzuty naruszenia prawa są bezzasadne. W uzasadnieniu wyroku NSA uznał, że „na tle argumentacji przedstawionej przez stronę skarżącą kasacyjnie nie dostrzega podstaw prawnych do twierdzenia, że skarżący jako beneficjent prawa do ochrony zdrowia został nierówno potraktowany w świetle regulacji ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych lub że zastosowanie względem niego przepisów tej ustawy doprowadziło do pozbawienia go prawa do «rzeczywistej ochrony zdrowia i rzeczywistego dostępu do gwarantowanego świadczenia opieki zdrowotnej»” (s. 6 wyroku). NSA podniósł, że „na tle rozważań skarżonego organu oraz Sądu pierwszej instancji należy ponadto stwierdzić, że przywołany w podstawie prawnej kontrolowanego rozstrzygnięcia przepis art. 109 ust. 1 u.s.o.z. nie może stanowić samoistnej podstawy kompetencyjnej do załatwiania bliżej nieokreślonych spraw z zakresu ustalania prawa do świadczeń opieki zdrowotnej. Przepis ten zawiera jedynie ogólną podstawę kompetencyjną do rozstrzygania przez Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia indywidualnych spraw z zakresu ubezpieczenia zdrowotnego (spraw dotyczących objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym i ustalania prawa do świadczeń)” (s. 7 wyroku).

2. W skardze konstytucyjnej skarżący wskazał wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 26 maja 2023 r. (sygn. akt [...]) jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, informując również, że od tego prawomocnego wyroku nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. W uzasadnieniu skargi podniósł, że „zwrot kosztów”, o którym mowa w art. 42b ust. 1 ustawy o świadczeniach jest konstytucyjnym elementem

urzeczywistniającym prawo do ochrony zdrowia, o którym mowa w art. 68 ust. 1 Konstytucji, a zapewnienie równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, o którym mowa w art. 68 ust. 2 zd. 1 Konstytucji, powinno także obejmować refinansowanie świadczenia gwarantowanego udzielonego przez krajowy podmiot leczniczy, z którym NFZ nie ma zawartej umowy. Zdaniem skarżącego wynikające z art. 42b ust. 1 ustawy o świadczeniach ograniczenie otrzymania od Funduszu zwrotu kosztów świadczenia opieki zdrowotnej tylko przez osobę leczącą się poza granicami Polski, a wykluczone odnośnie do osoby leczącej się w Polsce, stanowi naruszenie prawa do równego traktowania przez władze publiczne zgodnie z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Skarżący zarzucił niezgodność z Konstytucją art. 109 ust. 1 zd. 1 ustawy o świadczeniach, uznając, że brak kompetencji orzeczniczych Prezesa NFZ oznacza brak zapewnienia właściwej ochrony proceduralnej konstytucyjnego prawa materialnego zagwarantowanego w art. 68 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał Konstytucyjny dokonuje oceny spełnienia przesłanek wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz z przepisów u.o.t.p.TK, określających warunki formalne skargi konstytucyjnej. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania.

2. Skarżący, jako radca prawny, w imieniu własnym sporządził skargę konstytucyjną. W związku z tym spełniony został warunek, o którym mowa w art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK.

3. Skarżący wyczerpał przysługującą mu drogę prawną, o której stanowi art. 77 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK.

4. Odpis wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 26 maja 2023 r. (sygn. akt [...]) doręczono skarżącemu 5 lipca 2023 r., skarga konstytucyjna została wniesiona do Trybunału Konstytucyjnego 5 października 2023 r. (data nadania). Dochowany więc został trzy-miesięczny termin wniesienia skargi konstytucyjnej, zastrzeżony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

5. Wskazano, które konstytucyjne prawa przysługujące skarżącemu i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), uzasadniono sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Przedstawiony został stan faktyczny sprawy (art. 53 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK).

6. Prawidłowo określony został przedmiot zaskarżenia, co spełnia warunek, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Zgodnie z tymi przepisami skarga konstytucyjna może być wniesiona, jeżeli na podstawie zakwestionowanego w skardze przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. W rozpatrywanej sprawie Naczelny Sąd Administracyjny, którego wyrok z 26 maja 2023 r. (sygn. akt [...]) ma walor prawomocności, powołał w uzasadnieniu wyroku zaskarżony w skardze konstytucyjnej art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135, ze zm.; dalej: ustawa o świadczeniach), podnosząc także, że zastosowanie względem skarżącego przepisów ustawy o świadczeniach nie doprowadziło do

pozbawienia go prawa do ochrony zdrowia i dostępu do świadczenia opieki zdrowotnej. W skardze konstytucyjnej prawidłowo więc wskazano jako przedmiot zaskarżenia art. 42b ust. 1 ustawy o świadczeniach, który był podstawą prawną rozstrzygnięcia sprawy toczącej się przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w W., a następnie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym.

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK, postanowił jak w sentencji.